

Луцак Віктор Володимирович

аспірант,

ДУ «Інститут всесвітньої історії

НАН України»

м. Київ, Україна

Г. УОЛЛЕС У ПРЕЗИДЕНТСЬКІЙ КАМПАНІЇ В США 1948 Р.:

РЕПУТАЦІЯ ТА ІМІДЖ ПОЛІТИКА

У статті розглянуто участь в президентській кампанії в США 1948 р. кандидата від Прогресивістської партії Г. Уоллеса. Встановлено, що погляди Г. Уоллеса на внутрішню та зовнішню політику США йшли в розріз із суспільно-політичними настроями в суспільстві. Визначено, що негативний імідж кандидата в президенти США Г. Уоллеса був сформований через ідеалістичні погляди на післявоєнний світ, зокрема можливість та необхідність співпраці з СРСР. В умовах антирадянської агітації та пропаганди, яка проводилась у США, подібні погляди формували в масовій свідомості населення негативне сприйняття, що стало ключовою причиною поразки Г. Уоллеса на президентських виборах 1948 р.

Ключові слова: *прогресивна партія, президентська кампанія, імідж, антирадянська пропаганда.*

Lushchak Viktor,

PhD student,

Institute of World History of NAS of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

HENRY WALLACE IN THE PRESIDENTIAL CAMPAIGN IN THE USA OF 1948: POLITICIAN'S REPUTATION AND IMAGE

Abstract. *This article deals with participation of the Progressive Party's candidate Henry Wallace in the presidential election of 1948 in the USA. The paper*

points out that his views about state policies and foreign relations did not correspond with public opinion. It is investigated that negative image of Henry Wallace was based on his idealistic notions about the postwar international relations, in particular, about cooperation with the USSR. Considering anti-Soviet agitation and propaganda spread in the USA, such views formed in the mass consciousness the negative perception of Henry Wallace, that led him the election defeat.

Key words: *Progressive Party, United States presidential election, image, anti-Soviet propaganda.*

«Виборець реагує на образ, а не на людину. Значення має не те, що є, а те, що проектується, і не стільки те, що проектується, скільки те, як виборець сприймає».

P. Прайс, іміджмейкер Р. Ніксона

Президентські вибори в США 1948 р. проводились в умовах американо-радянської конфронтації. Двопартійний консенсус у конгресі між республіканцями та демократами щодо зовнішньополітичного курсу Сполучених Штатів гарантував за будь-якого результату виборів продовження політики «холодної війни» із СРСР. У цьому контексті цікавим для дослідження є участь в президентській кампанії 1948 р. кандидата від Прогресивістської партії Г. Уоллеса, який, зокрема, закликав до покращення американо-радянських відносин, що було відчайдушним кроком у напрямку до того, що в майбутньому отримає назву політика «розрядки».

Негативний образ Г. Уоллеса, який сформувався під час президентських виборів 1948 р. залишається стійкими і сьогодні, тому їх дослідження є важливим з точки зору встановлення об'єктивних причин його виникнення. Типове звинувачення на адресу Г. Уоллеса про вплив комуністів у Прогресивістській партії є актуальним в контексті розслідування, яке триває в наші дні з приводу російського втручання в президентські вибори в США 2016 р.

Стан дослідження проблеми. Одними з перших, хто досліджував значення Прогресивістської партії Г. Уоллеса в політичній історії США були В. Хеселтін [5], К. Шміт [8]. У 70-х рр. вийшли кілька праць присвячених Г. Уоллесу та його спробі стати президентом США, серед яких варто відзначити роботи Е. та Ф. Шапмаєрів [7], Н. Марковіца [6], М. Епстейна [4] та ін. Важливий аспект, який розкриває відносин Г. Уоллеса з адміністрацією Г. Трумена, розглянув у своїй книзі Р. Волтон [9]. Суттєвий внесок у дослідження життя та діяльності Г. Уоллеса зробили Дж. Калвер та Дж. Хайд [2]. їхня праця була одна із перших спроб відійти від кліше щодо постаті Г. Уоллеса часів «холодної війни», що стимулювало подальший поштовх для досліджень. Ґрунтовний аналіз президентської компанії в США 1948 р., місця й ролі в ній Прогресивістської партії здійснив сучасний американський історик Т. Девін [3]. Важливий аспект нашої роботи - ставлення американців до СРСР - розглядали в своїй праці українські історики О. Потехін та І. Бетяр [1].

Загалом, у сучасній історіографії тривають дискусії про значення Г. Уоллеса в політичній історії США, але вони, на жаль, в основному далекі від об'єктивності, відрізняються тенденційністю. Автори або критикують Г. Уоллеса, використовуючи ярлики часів «холодної війни» (консерватори, радикальні журналісти та ін.), або занадто ідеалізують (ліві, ультра-ліберали та ін.), не беручи до уваги історичні реалії. Дослідження витоків формування негативного політичного іміджу Г. Уоллеса є спроба додати об'єктивності цій дискусії.

Виклад основного матеріалу. Після смерті президента Ф. Рузвельта 12 квітня 1945 р., відповідно до Конституції США, країну (до наступних виборів) очолив віце-президент Г. Трумен. Під час неповних чотирьох президентських термінів невід'ємною людиною в адміністрації Ф. Рузвельта був Г. Уоллес, який займав низку високих державних посад: 1933 по 1940 рр. - міністр сільського господарства, 1941 по 1944 рр. - віце-президент, який був наділений безпрецедентно широкими виконавчими повноваженнями, що було

нетиповим для попередніх віце-президентів. Маючи високий рейтинг довіри громадян США, Г. Уоллес, фактично, був другою за популярністю людиною в країні, в якій багато хто бачив наступника Ф. Рузвельта. Але його ідеалістичні погляди на післявоєнний світ - «століття простої людини», не відповідали, ані ролі США у світі, яку їм відводили ліберальні інтервенціоністи чи консервативні ізоляціоністи, ані політичним реаліям в країні та за її межами.

На з'їзді Демократичної партії в Чикаго 1944 р., у результаті політичних інтриг та внутрішньопартійних суперечок, кандидатом у віце-президенти в команду Ф. Рузвельта обрано Г. Трумена. У такий спосіб Г. Уоллеса фактично було усунуто від можливості впливати на важливі державні питання. Після перемоги на виборах 1944 р. тандему Рузвельт-Трумен, Г. Уоллес обійняв посаду міністра фінансів, на якій продовжував працювати до відставки (1946 р.), будучи вже членом кабінету Г. Трумена.

У період роботи в уряді Г. Трумена, до образу Г. Уоллеса, як ліберального політика лівого крила, додався ще один, куди більш провокаційний - «червоний», який став наслідком публічної критики (яку здійснював міністр Г. Уоллес) зовнішньополітичного курсу США щодо СРСР. Особливо гостро, в цьому контексті, засоби масової інформації відреагували на позицію Г. Уоллеса з питання щодо ядерної політики, яка, на наше переконання, була свідомо дискредитована. Після спеціально засідання кабінету міністрів 21 вересня 1945 р., в ЗМІ потрапила інформація про те, що міністр Г. Уоллес висловився із пропозицією надати секрети атомної бомби СРСР (насправді Г. Уоллес пропонував поділитись загальною науковою інформацією про дослідження в області атомної енергії, а не технічними «ноу хау», що становило суттєвою різницею), і хоча президент Г. Трумен одразу спростував ці дані, ярлик «комуніста» до Г. Уоллеса був прикріплений та активно використовувався його опонентами [9, с. 55].

Політика адміністрації президента щодо СРСР насторожувала Г. Уоллеса, який вважав, що вона не сприяє встановленню стабільного миру, а навпаки, веде до розпалювання ворожнечі між двома країнами. Тому міністр Г. Уоллес

виступав за необхідність співпраці (спочатку економічної, а на її основі, в майбутньому і політичної) з СРСР та закликав «дивитись за кордон через власні очі (американські), а не очима британського міністерства закордонних справ або антиросійської преси»[9, с. 102-103].

Г. Уоллес, у цьому контексті, цілком і повністю розділяв модель Рузвельтівської дипломатії, заснованої на багатосторонній співпраці та ролі ООН як платформи для її реалізації. Тому він не підтримав та розкритикував подальші односторонні акції США на міжнародній арені, такі як - «доктрина Трумена» (1947 р.) та «план Маршалла» (1948 р.), не будучи вже членом кабінету Г. Трумена.

Варто зауважити, що міжнародна політика адміністрації Трумена була в цілому схвально сприйнята більшістю американців, тому опозиція діям уряду США, яку здійснював Г. Уоллес, була малоефективною та для нього особисто компрометуючою. Після промови (12 вересня 1946 р.) у Мадісон Сквер Гарден, у якій міністр Уоллес публічно розкритикував внутрішньо- та зовнішньополітичні дії адміністрації Г. Трумена, він змушений був під тиском президента та інших членів кабінету подати у відставку. Зі словами «я буду продовжувати боротись за мир» Г. Уоллес залишив уряд. Досить символічно, що ці слова - «Боротьба за мир», стали в подальшому політичним лозунгом, заснованої ним Прогресивістської партії, від якої у 1948 р. Г. Уоллес балотувався на посаду президента США [7, с. 46].

До «третьої партії» Г. Уоллеса приєдналися ліві ліберали від Демократичної партії, які розділяли потребу в співпраці з СРСР для забезпечення миру та безпеки в світі. Крім того, доцільно згадати, що на фоні внутрішньо американської дискусії навколо питання про сегрегацію, праві демократи (прихильники сегрегації) утворили - Демократичну партію прав штатів. Ці зміни в партійному складі Демократичної партії США та утворення в результаті двох нових партій, означали кризу традиційної американської двопартійної системи та робили шанси демократів на перемогу не такими очевидними як у Рузвельтівський період.

Важливим для перших післявоєнних виборів президента в США та й подальших став антирадянський фактор. Цьому сприяла коаліція демократичної та республіканської партій в конгресі США, та особливо засоби масової інформації, які різко засуджували дії СРСР в Східній Європі, Берліні та ін. Станом на 1948 р. більшість опитуваних громадян США сходились на думці про те, що «Росія є агресором, експансіоністськи налаштованою країною» [1, с. 53].

На президентські вибори Г. Уоллес йшов із вже сформованим у суспільстві образом - «радянський агент», «червоний», «комуніст» та ін., які негативно сприймалися в масовій свідомості. Тому його опонентам у президентській гонці (Т. Дьюї від Республіканської партії, Г. Трумен від Демократичної партії та С. Турмонд від Демократичної партії прав штатів) залишалось лише розвивати негативний імідж Г. Уоллеса, підсилюючи його новими фактами.

До таких фактів ми б віднесли, по-перше, так звані, «листами Гуру». Г. Уоллес тривалий час листувався із російським художником та теософом Н. Реріхом (в листах він часто називав його «гуру»), де вони обговорювали відомих людей, зокрема Ф. Рузвельта та В. Черчилля, говорили про потойбічний світ та духовні цінності, що сформувало за Г. Уоллесом образ «містика із ексцентричними релігійними переконаннями» та ставило під сумнів його компетентність як урядовця. Перед виборами частина цих листів була опублікована та представлена широкому загалу, що не додало популярності Г. Уоллесу. Але, разом із цим, мало, хто згадує про іншу сторону цього спілкування, а саме - «Пакт Реріха» (про охорону історичних пам'яток і культурних цінностей під час збройних конфліктів), який став реальним завдяки активним діям з його просування в Конгрес Г. Уоллеса [3, с. 61].

По-друге, і, очевидно, найсерйозніше звинувачення було пов'язане із місцем та роллю комуністів у Прогресивістській партії. Підтримка комуністів завдала шкоди іміджу Г. Уоллеса, та значно послабила позиції його партії, від якої дистанціювалось багато лібералів (особливо на фоні агресивних дій СРСР

в Чехословаччині та Берліні). Питання про те, настільки сильний вплив справляли комуністи на Прогресивістську партію є предметом окремого дослідження, але той факт, що серед членів «третьої партії» Г. Уоллеса були представники «червоних», було достатнім для його критиків. Елеонора Рузвельт, яка до того висловлювала підтримку Г. Уоллесу, заявила: «якщо Американські комуністи стануть ядром «третьої партії» Г. Уоллеса будь-яке використання іменні Ф. Рузвельта нею буде, з моєї точки зору, нечесним» [4].

Колишні однодумці Г. Уоллеса, які разом із ним склали ядро команди «Нового курсу» (Г. Ікес, Ф. Біддл, Г. Леман, Е. Девіс та ін.) закликали виборців голосувати за Г. Трумена, оскільки були переконанні, що Прогресивістська партія стоїть поряд із силами радянського тоталітаризму. Радикальний журналіст І. Стоун, зі свого боку стверджував, що «якби не комуністи, не було б й партії» [3, с. 96].

Негативний імідж Г. Уоллеса вдало використовував кандидат від демократичної партії Г. Трумен, коли республіканці звинувачували його адміністрацію в надто м'якому ставленні до комуністів, останній у відповідь, використовував образ «лівого» Г. Уоллеса як інструмент для маневрування під час політичних дебатів [5, с. 79].

Програма Прогресивістської партії охоплювала велике коло важливих та актуальних для американського суспільства питань: відмінна сегрегація, розширення громадянських прав афроамериканців та жінок, програма національного медичного страхування, ліквідація Комітету з антиамериканської діяльності, який порушував громадянські права державних службовців та працівників профспілок та ін. Проблеми, на які Г. Уоллес робив акцент у програмі партії, з однієї сторони, випереджали свій час, і на фоні антирадянської пропаганди щодо загрози війни з СРСР здавалися другорядними, а з іншої - потенційні виборці з підозрою віднесли до багатосторонньої платформи Прогресивістської партії, яка була нетиповою для республіканців та демократів [4].

Коротка формула, яка відображала цілі політичного курсу Прогресивістської партії на виборах президента зводилась до лозунгу «Боротьба за мир». Г. Уоллес повністю підтримував ідею багатосторонньої співпраці з сталінським режимом для підтримання миру, яку відстоював під час Другої світової війни та прагнув втілити в ООН Ф. Рузвельт. Але американське суспільство, за даними організації Гелатпа (березень 1948 р.), відносились песимістично до дипломатичних методів вирішення конфліктів, і на питання: «Яку політику ми повинні проводити щодо Росії?», більшість опитуваних відповіло - «готуватись до бойових дій, зміцнювати збройні сили». Менше ніж 5% американців вважали, що ООН може вирішувати міжнародні проблеми [1, с. 53].

Підсумок президентської кампанії для Г. Уоллеса та Прогресивістської партії був невтішний. Г. Уоллес посів принизливе четверте місце із 2,4% голосів (за рахунок південних штатів партія С. Турмонда із лозунгом «Сегрегація назавжди» зайняла третє місце). Перемогу здобув, хоч і дещо несподівано (більшість прогнозів свідчили про перевагу кандидату від республіканців Т. Дьюї), Г. Трумен, який підтвердив домінуючу позицію Демократичної партії в даний відрізок політичної США та продовжив зовнішньополітичний курс країни попередніх років, спрямований на стримування СРСР та будівництво «держави національної безпеки».

Висновки. Отже, дослідження проблеми «Г. Уоллес у президентській кампанії в США 1948 р.: репутація та імідж політика» дозволяє зробити наступні висновки:

1. Президентська кампанія 1948 р. проходила в умовах загрози війни в Європі (Берлінська криза) та на фоні антирадянської агітації. Ідеї та пропозиції Г. Уоллеса в дусі мирного співіснування та співробітництва з СРСР в таких умовах не були сприйнятті більшістю населенням США та негативно відобразились на його репутації та іміджі.

2. Негативний імідж Г. Уоллеса, на період президентської кампанії, включав ряд факторів: репутація до початку президентської кампанії, політична програма, склад партії, особисте життя та ін.

3. Г. Уоллесу як лідеру та кандидату від Прогресивістської партії не вдалось встановити зв'язок із виборцями через невідповідність політичних завдань, які стояли в програмі партії та тими, які були актуальними, суспільно важливими на той час для більшості електорату.

4. При оцінці Г. Уоллеса як політика важливо брати до уваги витоки, тих стереотипних образів, які характеризували його під час президентських виборів 1948 р., адже більшість з них стали результатом антирадянської пропаганди та спотвореної інтерпретації ідей Г. Уоллеса, і не дозволяють об'єктивно оцінювати його політичну кар'єру в цілому. Відомий американський історик А. Шлезінгер влучно відмітив: «...Трагізм навколо Г. Уоллеса полягає в тому, що люди не пам'ятають його серйозних досягнень як ученого та державного службовця. Якщо вони згадують про Г. Уоллеса, то думають про «листи Гуру» та президентську кампанію 1948 р...ні те, ні інше, не підвищує статус Г. Уоллеса»⁸⁰.

Список використаних джерел:

1. Потехин А. Общественное мнение США и создание ООН / А. Потехин, И. Бетяр. - Київ : Наук, думка, 1993. - 127 с.
2. Culver C. John and John Hyde. American Dreamer: The Life and Times of Henry A. Wallace / C. Culver. - New York: W.W. Norton, 2002. - 608 p.
3. Devine W. Thomas. Henry Wallace's 1948 Presidential Campaign and the Future of Postwar Liberalism / Thomas Devine W. - Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2013. - 424 p.
4. Epstein J. Mark. The Progressive Party of 1948 [Electronic resource] / J. Mark Epstein. - Mode of access : <http://digital.lib.uiowa.edu/bai/epstein.htm>. - Title from the screen.

⁸⁰ Arthur Schlesinger Jr. Who Was Henry A. Wallace ? [Електронний ресурс] // Los Angeles Times, March 12, 2000. - Режим доступу: <http://articles.latimes.com/2000/mar/12/books/bk-7842>.

5. Hesseltine B. William. The Rise and Fall of Third Parties: From Anti-Masonry to Wallace / William B. Hesseltine. - Washington, DC: Public Affairs Press, 1948. - 119 p.

6. Markowitz D. Norman. The Rise and Fall of the People's Century: Henry A. Wallace and American Liberalism, 1941-1948/ Norman D. Markowitz. - New York : The Free Press, 1973.

7. Schapsmeier L. Edward and Frederick H. Schapsmeier. Prophet in Politics: Henry A. Wallace and the War Years, 1940-1965 / L. Schapsmeier. - Ames: Iowa State University Press, 1970.

8. Schmidt M. Karl. Henry A. Wallace: Quixotic Crusade 1948 / M. Karl Schmidt. - Syracuse, N. Y: Syracuse University Press, 1960.

9. Walton J. Richard. Henry Wallace, Harry Truman, and the Cold War / J. Richard Walton. - NY: The Viking Press, 1976.